

ЛЮБОВ ВИНИКАЄ З ЛЮБОВІ

Гурлева Т.,

науковий співробітник лабораторії консультативної психології і психотерапії Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України

Любов є джерело всього життя...

Для мене нема нічого дорожчого чи солодшого, ніж душа, яка мене любить, хоч би бракувало всього іншого.

Чисте серце перебуває в любові, а любов залишається у ньому.

Хіба не любов все поєднує, будує, творить, підібно до того, як ворожість руйнує?

Хіба не мертвою є душа, позбавлена істинної любові?...

Що дає основу? — Любов. Що творить? — Любов.

Що зберігає? — Любов, любов. Що дає насолу? — Любов, любов, початок, середина, кінець, альфа і омега.

Любов ніяким чином не може бути вічною і міцною, якщо породжується тлінними речами, тобто багатством...

Все минає, але любов після всього остається.

Все минає, але не Бог і не любов.

Всякому серцю своя є любов.

Царство Боже всередині нас. Щастя — у серці, серце — у любові, любов — у законі Вічного".

(Григорій Сковорода)

Людина ніколи не полишить велику ілюзію про щастя у любові, бо всі пам'ятають чарівну історію про дві половинки, які блукають по світу у пошуках свого об'єднання і довершеності. В цій статті ми торкнемося лише деяких рис цього дивовижного

А любити — то віддавати, піклуватися, поважати, бути відповідальним і володіти знанням. Піклування проявляється у прихильності матері до своєї дитини, адже любов — це активна зацікавленість у житті і розвитку всього того, що ми любимо. Відповідальність виражається у здатності і готовності відповідати, повага — у здатності бачити іншу людину такою, якою вона є, усвідомлювати її унікальну індивідуальність. Повага і відповідальність були б сліпі, якби їх не направляло знання, яке є інструментом пізнання тайни людини. І чим більше людина позбавлена цих якостей, тим більше вона боїться любити.

Фромм виділяє декілька видів любові: братська, материнська, еротична, любов до себе і любов до Бога.

Братська любов можлива між рівними, коли людину не можна використовувати в будь-яких своїх корисливих цілях. Така любов, як і любов-дружба, торкається стосунків близьких один одному людей, вона задовольняється присутністю іншого, являє «душевний спокій», внутрішнє єднання, взаєморозуміння.

Вона можлива і між чоловіком і жінкою, запевняє у своїй пісні «Братська любов» і відомий поет В. Цой:

*«І я ей сказав,
Что она лучше всех
И что я очень рад.
А она улыбнулась и сказала,
Что я ей как брат».*

Материнська любов виявляє прив'язаність батьків до свого дитя — малесенької беззахисної істоти, а далі — людини, що потребує підтримки, піклування, знань, досвіду. Для сексуального і еротичного почуття Фромм використовує термін «еротична любов» як злиття в фізичному і в духовному смислі. На жаль, часто молоді люди відстороненість сприймають перш за все як фізичну, тому й фізичний контакт часто сприймається як відчуття психологічної близькості, насправді він є ілюзією єдності. Фромм пише, що: «Статевий потяг ... без любові... залишає людей такими ж чужими один одному, якими вони були раніше. Інколи це примушує їх згодом соромитися і навіть ненавидіти один одного, тому що, коли ілюзія зникає, вони відчують свою відчуженість ще сильніше, ніж спершу». Це робить людину ще самотнішою і викликає тяжкі переживання.

Страждання від любові можуть бути солодкі, піднесені, як описує І Франко:

*Ой ти, дівчино, з горіха зерня,
Чом твоє серденько — колюче терня?*

*...
Ой ти, дівчино, ясная зоре!
Ти мої радощі, ти моє горе!
Тебе видаючи, любити мушу,*

Тебе кохаючи, загублю душу.

Але кохання, безумовно, найцілюща і найпрекрасніша, бодай не найєдиніша, подія в житті людини, і у кожного неповторна. «Так ніхто не кохав. Через тисячі літ Лиш приходить подібне кохання», — натхненно запевняє В. Сосюра. А Ліна Костенко чисто по-жіночому передає весь захват люблячої душі:

*Недумано, негадано забігла в глухомань,
Де трави пахнуть ладаном в кадильницях світань.
Де вечір пахне м'ятою, аж холодно джмелю...
А я тебе, а я тебе, а я тебе люблю.
Ловлю твоє проміння крізь музику беріз,
Люблю до оніміння, до стогону, до сліз.
Без коньяку й шампану і вже без вороття
Я п'яна, п'яна, п'яна на все своє життя!*

Це політ почуттів серед духмяних трав, як надія, як духовне єднання. Це — ніжність, що є тією якістю, яка, на думку філософа М. Бердяєва, складає *самий центр любовних стосунків*.

Е. Фромм підкреслює досягнення безкінечного пізнання іншого і через фізичну близькість, яка, однак, не є самодостатньою в коханні. Для того, щоб любити, слід позбутися власного нарцисизму, навчитися терпінню, об'єктивності, розуму, смиренності, адже взагалі любов, пише вчений, — є «риса особистості, яка повинна обов'язково бути присутньою не лише у відношеннях до своєї родини і друзів, а також до тих, з ким людина вступає в контакт на роботі, у справах, у своїй професійній діяльності. Тут немає «розділу праці» між любов'ю до своїх і любов'ю до чужих. Навпроти, умовою існування першої є існування другої».

Без *любові до себе* не можна любити когось іншого, як часточку самого *Бога*. Адже, не дарма, у Біблії читаємо: «Полюби іншого, як самого себе».

Можна казати і про любов до всього суцього, природи, тварин. Між людиною і будь-чим живим встановлюється, вважає М. Пришвін, «родинний зв'язок»: «Щоб з будь-яким створінням, мишею, ялинкою, зайцем, встановити цей родинний зв'язок, треба ж усього себе зі всім цілим світом привести у зв'язок. І я це робив, я якимсь своїм, мало усвідомлюваним засобом робив, і на основі такого розширення душі до Цілого досягав, і багатьох писанням своїм дивував». І попереджав, що всяка справжня любов — є моральна творчість, духовний злет. І ще. У своїх Щоденниках він пише, що сутність любові полягає в очікуванні. З цього приводу згадуються знов таки слова Віктора Цоя: «Любов варта того, щоб чекати». Нехай навіть усе життя. Щоб самому бути щасливим, переповненим цим почуттям, і дарувати любов іншим, адже говорив мудрий Сковорода: «Любов виникає з любові, коли хочу, щоб мене любили, я сам першим люблю».

Література

1. Фромм Э. Искусство любви. - Минск, 2000.
2. Пришвин М. М. Пришвина В. Д. Мы с тобой. Дневник любви. — М.: Художественная литература, 1996.
3. Соловьев Вл.. Смысл любви. Соч. в 2 тт, 2-ое изд., М., "Мысль", 1990.
4. Бердяев Н. Самопознание /Гл. 2, в кн. Эрос и личность. Философия пола и любви. — М., Прометей, 1989. — С. 135.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ОСВІТНЬО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА

— ПРАКТИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ И СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА —
— APPLIED PSYCHOLOGY AND SOCIAL WORK —

№6'2009

*Приває передплата на 2009 рік!
Наш передплатний індекс 74046*

**ЧИТАЙТЕ
У НОМЕРІ:**

* * *

Українська криза
та публічна політика

* * *

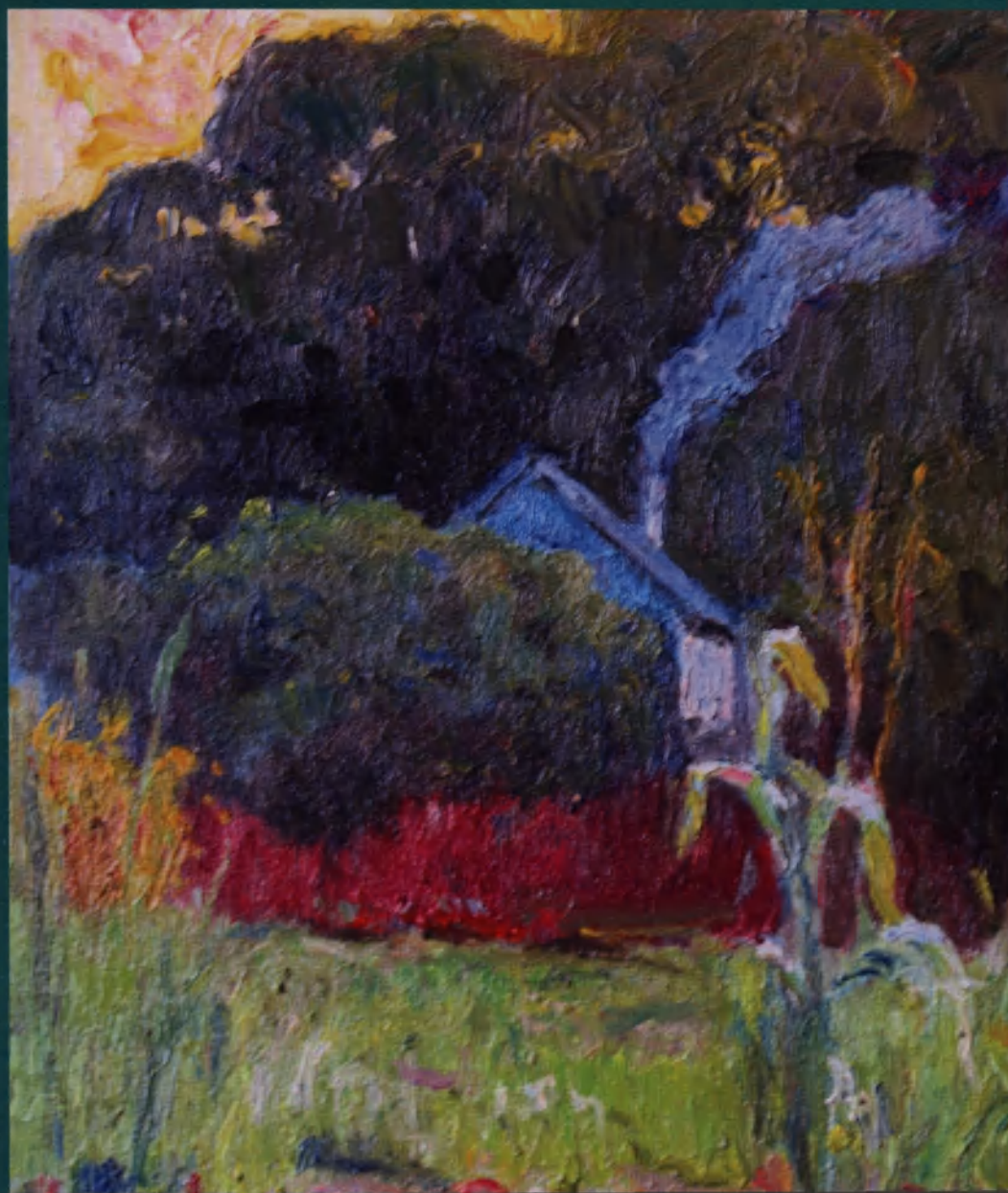
Професійне здоров'я
педагога

* * *

Біполярна природа
інтелекту

* * *

Тренінг
консультативних
навичок

Свідоцтво про реєстрацію:
Серія KB № 12489-1373 PR від 19.04.2007 р.

ЗАСНОВНИКИ: компанія «СОЦИС-ПРЕС», Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України

СПІВЗАСНОВНИКИ: Академія педагогічних наук України за участю Міністерства освіти та науки України і Товариства психологів України

Індекс видання — 74046
Періодичність — 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових видань
ВАК України, в яких можуть публікуватись
основні результати дисертаційних робіт.

Матеріали журналу рекомендовані до друку Вченою радою
Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України

Головний редактор — О. В. Губенко

**Редакція
Редакційна рада:**

С. Д. Максименко — голова редакційної ради

Г. О. Балл	В. М. Синьов
Л. Ф. Бурлачук	Н. В. Чепелева
В. П. Казьмирєнко	М. Д. Ярмаченко
О. В. Киричук	Т. С. Яценко
М. П. Лукашевич	

Редакційна колегія:

В. В. Андрієвська	Л. О. Кремень
В. М. Бебик	Г. М. Лактіонова
О. В. Беца	Г. В. Ложкін
В. С. Болгаріна	Н. Ю. Максимова
С. І. Болтівець	Ю. Б. Максименко
О. Ф. Бондаренко	В. О. Моляко
М. Й. Боришевський	В. М. Оржеховська
О. В. Винославська	Л. П. Осьмак
О. А. Донченко	В. Г. Панок
Є. В. Заїка	В. А. Поліщук
І. Д. Зверева	В. В. Рубцов
В. Ф. Калошин	М. М. Слюсаревський
Л. М. Карамушка	О. В. Сухомлинська
З. Г. Кісарчук	С. В. Толстоухова

Номер підготували:

Головний редактор — О. В. Губенко
Науковий редактор — Т. В. Циганчук
Літературний редактор-коректор — В. В. Морозов
Комп'ютерна верстка — М. В. Желтоножська

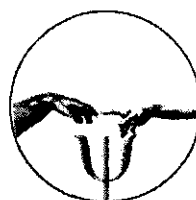
У художньому оформленні 1-ої сторінки використано
репродукцію картини «Веселий вечір» Бобрика Є. В.

Адреса редакції:

Для листування
01001, Київ - 1, а/с 117, Компанія «СОЦИС-ПРЕС»
(для редакції журналу: «Практична психологія
та соціальна робота»)

Для відвідувачів
Адреса: вул. Княжий затон, 11, кв. 71, ст. м «Позняки»
тел.: (044) 572-55-56;
E-mail: social@freenet.com.ua

© «Практична психологія та соціальна робота», 2009

ЗМІСТ

Наука — освіті

Заброцький М. М. Комунікативна компетентність
вчителя: екопсихологічний вимір 1
Мешко Г. М. Професійне здоров'я педагога
як стратегічна проблема сучасної школи 4

Політична психологія

Телешун С. О. Українська криза
та публічна політика: теорія і практика 8

Психологія особистості

Дьяконов Г. В. Діалогічні особливості психології
особистості в шкільному віці 13

*До кар'єрки практичного психолога
та соціального працівника*

Кльоц Л. А., Носок Н. О., Шугай Т. Й., Завадська Н. В.
Профілактика агресивної та жорсткої
поведінки серед неповнолітніх та молоді 19

Федоренко Р. П. Тренінг консультативних навичок 26

Желдак І. М. Корекція сімейного виховання
(Початок) 46

Психологія творчості

Губенко О. В. До питання про біполярну природу
творчого інтелекту 50

Соціальна педагогіка

Дідик Н. М. Особливості особистісної зрілості
та самоактуалізації соціальних педагогів
у процесі їх професійної підготовки 58

Проблеми молоді

Завацька Л. М. Особливості детермінантного
впливу молодіжної субкультури
на соціалізацію учнівської молоді 62

Психологія для всіх

Гурлева Т. Любов виникає з любові 64
Бурмака Н. Шлях до пристані (Початок) 67

Наукові повідомлення

Новікова Ж. М. Особливості вікової періодизації
та класифікації осіб похилого віку 76
Маруненко І. М. Синдром органічного аутизму
в дітей із затримкою психічного розвитку 78